

Hvordan kan Danmark frigøre sig fra EMD's dynamiske fortolkninger?

Indlæg ved høring i Retsudvalget, den 11. oktober 2017

Mads Bryde Andersen

mads.bryde.andersen@jur.ku.dk

Problemstillingen i overblik

Det juridiske svar: Opsigelse med 6 måneders varsel – med eller uden “højtidelig erklæring om overholdelse”

- Ingen EU-pligter afskærer os
- Ej heller Europarådspligter (statutten tavs, “forpligtende sædvaner” ej dokumenteret)

Den politiske udfordring:

- Forlader vi dermed det pæne selskab?
- Lader vi Østeuropa i stikken?

Præmissen om det pæne selskab?

Forudsætter vel, at alle andre i selskabet holder ord. Men gør de det? Søg på “Country Factsheet COE” og se selv:

- Albanien: 68/16 (dvs. 50 udestår)
- Azerbajjan: 194/3 (dvs. 191 udestår)
- Bulgarien: 649/387 (dvs. 262 udestår)
- Rusland: 2182/579 (dvs. 1.603 udestår)
- Tyrkiet: 3.637/2231 (dvs. 1.406 udestår)

Ja, ja – det er jo bare Østeuropa

... men er det nu også det?

Lad os kaste blikket sydpå:

- Frankrig: 1006/969 (dvs. 37 udestår)
- Belgien: 198/147 (dvs. 51 udestår)
- Spanien: 107/77, dvs. 30 udestår
- Italien: 4120/2004 (dvs. 2.120 udestår)

Men hvad med vore nærmeste naboer?

- Finland: 171/131 (dvs. 40 udestår)
- Nederlandene: 133/121 (dvs. 20 udestår)
- UK: 434/418 (dvs. 16 udestår)
- Tyskland: 220/200 (dvs. 20 udestår)

Hvad kan vi så lære af det?

1. At EMRK tilsyneladende ikke har haft den tilsigtede opdragende effect.
2. At andre end vi måske ikke alene har problemer med EMD's domfældelser, men praktiserer "civil lydighedsnægtelse".
3. At denne lydighedsnægtelse ikke har medført håndfaste sanktioner (de seneste sanktioner mod Tyrkiet har andre årsager).

Men hvilket signal vil vi ikke sende, hvis vi melder os ud?

- Ingen siger, at vi skal melde os ud. Men vi bør gøre det klart, at muligheden foreligger, og at den ikke betyder et farvel til EMRK-beskyttelsen.
- Hvad er i øvrigt “signalværdien” af, at Europarådet beholder Azerbajdan som medlem trods førnævnte statistik?
- Og mon ikke diktaturstater kan skelne mellem
 - 1) familiesammenføring, eksklusivaftaler og parabolantenner mv. og
 - 2) tortur, frihedsberøvelse uden dom mv.?

Præmissen om det pæne selskab?

- Kan vel opretholdes, hvis det *kun* er dynamiske fortolkninger, vi vender ryggen til (forslaget om en “højtidelig erklæring”).
- Forudsætter vel også, at Danmark altid overholder internationale pligter.
- Men gør vi det?
 - Hvad fx med NATO-vedtagelsen fra september 2014 om at løfte forsvarsbudgettet til 2% af BNP?

Hvilket leder frem til følgende spørgsmål:

- **Når** nu Danmark er så forholdsvis ene om at efterleve EMDs domme,
- **Når** manglende efterlevelse ikke sanktioneres hårdere (juridisk eller politisk) og
- **Når** det i øvrigt er så vanskeligt at ændre EMRK og de dynamiske fortolkninger

Var det da muligt at gøre som andre og tage bare *lidt* lettere på EMD's domme?

Flere grunde kunne tale for denne løsning:

- Vi tilsluttede os EMRK, før vi kendte de dynamiske fortolkninger
- De dynamiske fortolkninger er sket uden demokratisk *control/checks and balances*
- Store dele af befolkningen (måske et flertal) vil – om nødvendigt – melde Danmark ud
- En “civil lydighedsnægtelse” kunne udmøntes i kombination med diplomatiske skridt

Hvilke diplomatiske skridt?

- Hvis et Folketingsflertal (eventuelt kvalificeret majoritet) er uenig i en EMD-dom, kunne dette udtrykkes i en ***folketingsbeslutning*** om ikke at følge dommen.
- Denne folketingsbeslutning kunne herefter ***notificeres*** af Folketingets formand til Europarådets ministerkomité og EMD's præsident.

Resultatet heraf ville blive

- At Danmark ***stod permanent på listen*** over lande, der ikke overholdt konventionen på dette punkt (sammen med andre)
- At man havde etableret en ***dialog*** med EMD (som EMD selv efterspørger), men
- At EMD måske næste gang kunne inspireres af denne dialog til at ***ændre sin praksis*** under indtryk af de demokratiske strømninger

Men hvad med lovgivning vedtaget med kendskab til EMD-praksis?

- Hvis Folketinget ønsker at lovgive i strid med EMD-praksis, bør dette ***siges klart i loven*** eller i ***lovbemærkningerne***
- Samtidig hermed bør inkorporeringsloven sættes delvis ud af kraft, så danske domstole ikke behøver rette ind efter EMD i disse sager.
- Dermed vil Danmark – uden at træde ud af konventionen – kunne sikre sit demokrati

Afsluttende bemærkninger

- **Bryder Europa sammen uden EMRK/EMD?**
 - Vi har reelt kun haft konventionen i knapt 40 år. Verden var ikke af lave dengang.
 - Det store spørgsmål er, om menneskerettigheder udvikles bedst politisk eller af dommere.
- **Har vi haft glæde af EMD-fortolkningerne?**
 - Utvivlsomt. Men hvis Folketinget og myndighederne er enige i dem, kan de jo blot vedtages demokratisk.
- **Politikerne har jo tidligere sluttet op om EMD**
 - Ja, men de har ret til at skifte perspektiv.

Læs mere

Min artikel “Menneskerettighedsdomstolens dynamiske fortolkninger som retspolitisk problem” kan hentes fra min hjemmeside

www.jur.ku.dk/mba